

REPLIK

Lärrarhandledning

I övningen Replik får eleverna möjlighet att fördjupa sig inom ett avgränsat område som rör mänskliga rättigheter. De får träna sig i argumentationsteknik, hur tankar och åsikter kan förmedlas och hur budskap kan framföras på ett strukturerat sätt. Övningens format är inspirerat av debattprogram i TV.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Dela in klassen i sex grupper (eller fyra beroende på klassens storlek). Grupperna ska möta varandra i en debatt. Grupp ett ska möta grupp två, grupp tre ska möta grupp fyra och grupp fem ska möta grupp sex.

Varje grupp får en förutbestämd ståndpunkt som de måste argumentera för, oavsett vad de själva egentligen tycker. De ska förbereda ett anförande och gärna göra research till talet. Huvudanförandet får vara max tre minuter långt.

Varje debatt inleds med en kort film som introducerar ämnet, precis som är vanligt i debattprogram på TV. Filmklippet visas, därefter inleds debatten. Läraren agerar "programledare" och fördelar ordet och driver debatten framåt.

DEBATTÄMNEN

1. Rasistiska organisationer

I Sverige finns det inget förbud mot rasistiska organisationer. Frånvaron av ett sådant har kritiserats av FN:s kommitté mot rasdiskriminering. En del anser, däribland Sveriges regering som tillsatt en utredning i frågan, att det är dags att införa ett förbud. Andra menar att ett sådant förbud allvarligt skulle begränsa yttrandefriheten.

Lag 1 anser att Sverige *borde införa* ett förbud mot rasistiska organisationer.

Lag 2 anser att Sverige *inte borde* införa ett sådant förbud.

Filmklipp till ämnet finns [här!](#)

2. Övervakning

De senaste åren har flera terrorattentat genomförts i olika europeiska länder, däribland Sverige. I t ex Storbritannien har säkerhetstjänsten betydligt större befogenheter att avlyssna och övervaka medborgarna än vad deras motsvarigheter i Sverige har. Frågan är om den svenska säkerhetstjänsten ska få samma befogenheter?

Lag 3 anser att den svenska säkerhetstjänsten *ska* få större möjligheter att brett samla in information om medborgarnas kommunikation, om syftet är att bekämpa terrorism, även om det inte finns några misstankar om brott.

Lag 4 anser att den svenska säkerhetstjänsten *inte* ska få större befogenheter.

Filmklipp till ämnet finns [här!](#)

3. Dödsstraffet

Den långsiktiga trenden är att allt färre stater använder dödsstraff. Men det händer också att stater återinför straffet. I Sverige avskaffades dödsstraffet 1921 i fredstid och 1972 i krigstid. Frågan är om det nu är dags att återinföra det i Sverige igen.

Lag 5 anser att Sverige *ska* återinföra dödsstraffet.

Lag 6 anser att Sverige *inte* ska återinföra dödsstraffet.

Filmklipp till ämnet finns [här!](#)

GENOMFÖRANDE

Försök möblera klassrummet så att två grupper åt gången kan möta varandra i en debatt. De andra i klassen agerar publik i väntan på sin tur. Låt först grupp ett och två möta varandra, sedan grupp tre och fyra och till sist grupp fem och sex.

Inled varje debatt med ett filmklipp som introducerar ämnet. Därefter får varje grupp som deltar i debatten hålla varsitt huvudanförande på max tre minuter och sedan följer friare replikskiften. Uppmana grupperna att tänka på tonen och på att lyssna till motargumenten.

Efter varje avslutad debatt kan det vara lämpligt att gemensamt med resten av klassen lyfta fram exempel på olika argument som använts i debatten och analysera dem tillsammans. Sammanställ gärna argumentationen på tavlan.

Är det en tävling kan en "jury" bedöma debatten och utse en vinnare, eller så kan publiken göra det.

AVSLUTNING

Debatten är ett sätt att gemensamt träna argumentationsteknik. För att övningen ska ge underlag för bedömning av elevens färdigheter att framställa en argumenterande text kan det vara bra om de får göra en individuell skrivuppgift. Som en lämplig avslutning på debattövningen kan man därför låta eleverna skriva egna debattartiklar där de fritt får välja ståndpunkt i de olika frågorna.

KOPPLING TILL STYRDOKUMENT

Läroplanen för gymnasieskolan – skolans värdegrund och uppgifter

- "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna"
- "Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana."
- "Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i utbildningen. Därför ska undervisningen i olika ämnen behandla detta perspektiv och ge en grund för och främja elevernas förmåga till personliga ställningstaganden"

Samhällskunskap 1a1 och 1b

- "De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter."
- "Presentation i olika former, till exempel debatter och debattinlägg."

Svenska 1

- Muntlig framställning med fokus på mottagaranpassning. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Olika sätt att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen.
- Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text.